

EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO

Bryssel, 23. maaliskuuta 2005 (23.03)
(OR. fr)

7619/05

CONCL 1

SAATE

Lähettiläjä: Puheenjohtajavaltio

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: **BRYSELIN EUROOPPA-NEUVOSTO**
22. ja 23. maaliskuuta 2005

PUHEENJOHTAJAN PÄÄTELMÄT

Valtuuskunnille toimitetaan ohessa Brysselin Eurooppa-neuvoston (22. ja 23. maaliskuuta 2005) puheenjohtajan päätelmät.

1. Kokousta edelsi Euroopan parlamentin puhemiehen Josep Borrellin alustus, jonka jälkeen käytiin keskustelu. Tässä yhteydessä komission puheenjohtaja esitteli komission strategiset tavoitteet kaudeksi 2005–2009. Valtion- ja hallitusten päämiehet panivat ne merkille ja olivat tyytyväisiä siihen, että neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio ovat laajalti yhtä mieltä unionin painopisteistä, erityisesti tulevien vuosien lainsäädäntötoiminnassa.
2. Eurooppa-neuvosto käsitteli seuraavia aiheita:
 - I Vakaus- ja kasvusopimus
 - II Lissabonin strategian väliarviointi
 - III Kestävä kehitys
 - IV Ilmastonmuutos
 - V ITER
 - VI Syyskuussa 2005 järjestettävän Yhdistyneiden Kansakuntien huippukokouksen valmistelu
 - VII Libanon

o

o o

I VAKAUS- JA KASVUSOPIMUS

3. Eurooppa-neuvosto hyväksyy Ecofin-neuvoston 20. maaliskuuta 2005 antaman selvityksen vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon tehostamisesta (ks. liite II) sekä siinä esitetyt havainnot ja ehdotukset. Selvityksellä päivitetään ja täydennetään vakaus- ja kasvusopimusta, joka muodostuu Amsterdamin Eurooppa-neuvoston päätöslauselmasta ja neuvoston asetuksista 1466/97 ja 1467/97. Komissiota pyydetään esittämään pikaisesti ehdotuksia neuvoston asetusten muuttamiseksi.

II LISSABONIN STRATEGIAN ELVYTTÄMINEN: KASVUA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVÄ KUMPPANUUS

A. AJANKOHTAINEN STRATEGIA

4. Nyt viisi vuotta Lissabonin strategian aloittamisen jälkeen voidaan todeta, että saavutukset ovat vaihtelevia. Kiistämättömien saavutusten rinnalla havaitaan myös selkeitä puutteita ja viivästymisiä. Edessä olevat haasteet huomioon ottaen viivästyneiden tai epätäydellisiksi jääneiden uudistusten hinta on kuitenkin korkea, mistä on osoituksena Euroopan ja sen talouskumppaneiden kasvupotentiaalien välinen juopa. On siis ryhdyttävä viipymättä toimiin.
5. Tätä varten on viipymättä aloitettava Lissabonin strategian elvyttäminen ja painopisteet on keskitettävä uudelleen kasvuun ja työllisyyteen. Euroopan kilpailukyvyyn perustat on uudistettava, sen kasvupotentiaalia ja tuotantoa on lisättävä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta on lujitettava tukeutuen erityisesti osaamiseen, innovointiin ja inhimillisen pääoman hyödyntämiseen.
6. Saavuttaakseen tavoitteensa unionin on otettava aiempaa tehokkaammin käyttöön kaikki asianmukaiset jäsenvaltioiden ja yhteisön keinot, koheesiopolitiikka mukaan lukien, strategian kaikilla kolmella osa-alueella eli talous-, sosiaali- ja ympäristöalalla niiden välisten synergioiden hyödyntämiseksi entistä tehokkaammin ottaen yleisesti huomioon kestävän kehityksen. Hallitusten lisäksi kaikkien asianosaisten toimijoiden – kansanedustuslaitosten, alueellisten ja paikallisten elinten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan – on omaksuttava strategia ja osallistuttava aktiivisesti sen tavoitteiden toteuttamiseen.
7. Samanaikaisesti vuosien 2007–2013 rahoitusnäkymät antavat unionille tarvittavat keinot unionin yleisten politiikkojen toteuttamiseksi. Näihin kuuluvat myös politiikat, jotka osaltaan edistävät Lissabonin tavoitteiden toteuttamista. Kasvun ja työllisyyden lisäämiseen tähtäävien toimien tukemiseksi on olennaisen tärkeää, että makrotaloudelliset edellytykset ovat vakaat. Vakaus- ja kasvusopimuksen muutokset edistävät tällaista vakautta ja antavat samalla jäsenvaltioille mahdollisuuden täyttää tehtävänsä pitkän aikavälin kasvun elvyttämisessä.

8. Eurooppa-neuvosto panee tyytyväisenä merkille väliarvioinnin yhteydessä esitetyn komission tiedonannon "Kasvua ja työtä Euroopan tulevaisuuden hyväksi – Uusi alku Lissabonin strategialle". Eurooppa-neuvosto kiittää Euroopan parlamenttia, alueiden komiteaa, Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa sekä työmarkkinaosapuolia niiden merkittävästä panoksesta tähän työhön. Nämä ehdotukset huomioon ottaen Eurooppa-neuvosto pyytää komissiota, neuvostoa ja jäsenvaltioita aloittamaan viipymättä strategian elvyttämisen seuraavassa esitettyjen kasvuun ja työllisyyteen keskittyvien näkökohtien pohjalta.
9. Eurooppa-neuvosto kiittää työmarkkinaosapuolia niiden 22. maaliskuuta 2005 pidetyssä kolmikantahuippukokouksessa ilmaisemasta sitoutumisesta ja pyytää niitä esittämään toimivaltuuksiansa mukaisesti yhteisen kasvua ja työllisyyttä koskevan työohjelman.

Lisäksi Eurooppa-neuvosto kehottaa Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa perustamaan jäsenvaltioiden talous- ja sosiaalikomiteoiden ja muiden kumppanijärjestöjen kanssa kansalaisyhteiskunnan aloitteita varten vuorovaikutteisen verkoston, jonka tarkoituksena on edistää strategian täytäntöönpanoa.

B. ELVYTYKSEN KESKEISET TOIMINTALINJAT

Osaaminen ja innovointi – kestävän kasvun veturit

10. Eurooppalaisen osaamisalueen ansiosta yritysten on voitava kehittää uusia kilpailutekijöitä, kuluttajien on voitava saada käyttöönsä uusia tuotteita ja palveluja, ja työntekijöiden on voitava hankkia uusia taitoja. Näin ollen on tärkeää kehittää tutkimusta, koulutusta ja innovointia kaikissa muodoissaan, koska niiden avulla on mahdollista muuttaa osaaminen lisäarvoksi ja luoda enemmän ja parempia työpaikkoja. Lisäksi tulevana vuosina on kannustettava osaamisyhteiskunnan julkisia ja yksityisiä sidosryhmiä todelliseen keskinäiseen vuoropuheluun.

11. Yleistavoitteena tutkimuksen ja kehityksen alalla on edelleen 3 prosentin investointitaso siten, että varmistetaan yksityisten ja julkisten investointien asianmukainen jakautuminen. Välitasot on määriteltävä tarkemmin jäsenvaltiokohtaisesti. Tavoite saavutetaan muun muassa yksityisiin investointeihin kohdistuvien verokannustimien, julkisten investointien vipuvaikutusta parantamalla ja tutkimuslaitosten ja yliopistojen hallintoa uudistamalla.
12. Seitsemäs tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelma antaa uuden sysäyksen kaikkia jäsenvaltioita hyödyttävälle eurooppalaiselle tutkimusalueelle vahvistamalla eurooppalaista yhteistyötä, lisäämällä yksityisiä investointeja kilpailukyvyn kannalta ratkaisevan tärkeillä aloilla ja kaventamalla teknisiä eroja. Puiteohjelman odotetaan vaikuttavan kannustavasti kansallisiin tutkimusbudjetteihin. Euroopan houkuttelevuutta tutkijoiden kannalta on vahvistettava parantamalla konkreettisesti liikkuvuuden ja ammatinharjoittamisen edellytyksiä. Euroopan tutkimusneuvoston perustaminen huippu- ja perustutkimuksen tukemiseksi olisi tässä yhteydessä tärkeää. Eurooppalaisen avaruusohjelman valmisteluun liittyvässä työssä voidaan hyödyntää tämän alan innovointikapasiteettia ja huomattavaa potentiaalia.
13. Jäsenvaltioiden on kehitettävä innovaatiopolitiikkaansa omien erityispiirteidensä pohjalta ottaen huomioon muun muassa seuraavat tavoitteet: tukimekanismien luominen pieniä ja keskisuuria innovoivia yrityksiä, myös nuoria huipputeknologiayrityksiä, varten, yritysten ja yliopistojen yhteisen tutkimuksen edistäminen, riskipääoman saatavuuden parantaminen, julkisten hankintojen kohdentaminen innovatiivisiin tuotteisiin ja palveluihin sekä innovaatiokumppanuuksien ja -keskusten kehittäminen alueellisesti ja paikallisesti.
14. Yhteisön uuden kilpailukykyä ja innovointia edistävän ohjelman on määrä omalta osaltaan vilkastuttaa voimakkaasti innovointia kaikkialla Euroopan unionissa. Ohjelmalla on tarkoitus perustaa uusi rahoitusjärjestely kasvupotentiaaliltaan vahvoille innovatiivisille pk-yrityksille, rationalisoida ja vahvistaa yritysten innovointiin liittyvää teknistä tukiverkostoa ja tukea alueellisten innovaatiokeskusten ja eurooppalaisten innovaatioverkostojen kehittämistä.

15. Eurooppa-neuvosto panee merkille komission aikomuksen esittää ehdotus Euroopan teknologiainstituutin perustamisesta.
16. Eurooppa tarvitsee koko alueellaan vakaan teollisuusrakenteen. Aktiivista teollisuuspolitiikkaa voidaan harjoittaa vain vahvistamalla teollisuusperustan kilpailuetuja huolehtien siitä, että kansalliset, kansainväliset ja eurooppalaiset toimet täydentävät toisiaan. Tähän tavoitteeseen pyritään muun muassa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin perustuvien teknologia-aloittein sekä luomalla sellaisia teknologiayhteisöjä, joissa pyritään määrittelemään tutkimuksen pitkän aikavälin aihepiirit. Komissio antaa kertomuksen asian valmistelusta kesäkuuhun mennessä.
17. Euroopan investointipankin on laajennettava strukturoitua rahoitusvälinettä tutkimus- ja kehityshankkeisiin ja tutkittava komission kanssa uusia tapoja käyttää yhteisön varoja EIP:n lainanannon lisäämiseksi.
18. On välttämätöntä kehittää täysin osallistava tietoyhteiskunta, joka perustuu tieto- ja viestintätekniikan yleiseen käyttämiseen julkisissa palveluissa, pk-yrityksissä ja kotitalouksissa. Tämän vuoksi i2010-aloitteessa korostetaan tieto- ja viestintätekniikan alan tutkimusta ja innovointia, sisältöteollisuuden kehittämistä, verkko- ja tietoturvallisuutta sekä lähentymistä ja yhteentoimivuutta tarkoituksena luoda tiedon alue, jolla ei ole rajoja.

19. Eurooppa-neuvosto muistuttaa, että ympäristöpolitiikka vaikuttaa osaltaan merkittäväällä tavalla kasvuun ja työllisyyteen sekä elämänlaatuun erityisesti ekoinnovaatioiden ja ympäristöteknologian sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä välityksellä luomalla uusia markkinamahdollisuuksia ja uusia työpaikkoja. Eurooppa-neuvosto korostaa eri lähteistä saatavan energian tehokkaan käytön merkitystä kilpailukykyyn ja kestävästä kehityksestä vaikuttavana tekijänä ja suhtautuu myönteisesti komission aikomukseen laatia energiatehokkuutta koskeva eurooppalainen aloite ja vihreä kirja vuonna 2005. Ekoinnovaatioita ja ympäristöteknologiaa on edistettävä voimakkaasti varsinkin energian ja liikenteen alalla. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pk-yrityksiin ja ympäristöteknologian edistämiseen julkisissa hankinnoissa. Tätä alaa on syytä kehittää sisämarkkinoilla, mutta sen lisäksi sillä on huomattavaa vientipotentiaalia. Eurooppa-neuvosto kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita panemaan pikaisesti täytäntöön ympäristöteknologioita koskevan toimintasuunnitelman muun muassa konkreettisilla toimilla, joiden määräajat sovitaan yhdessä taloudellisten toimijoiden kanssa. Eurooppa-neuvosto vahvistaa, että tavoite pysäyttää biodiversiteetin köyhtyminen vuoteen 2010 mennessä on tärkeä, ja muissa politiikoissa olisi erityisesti otettava huomioon tämä vaatimus pitäen mielessä, että biologisella monimuotoisuudella on merkitystä eräille talouden aloille.

Investointeihin ja työntekoon kannustava alue

20. Jotta Euroopan unioni voisi kannustaa investointeja ja luoda houkuttelevat olosuhteet yrityksille ja työntekijöille, sen on saatava valmiiksi sisämarkkinansa ja luotava yritysten kannalta suotuisampi sääntely-ympäristö. Yritysten puolestaan on kehitettävä yhteiskuntavastuutaan. Lisäksi tarvitaan toimivat infrastruktuurit, joilla voidaan ratkaista muun muassa puuttuvien yhteyksien ongelma, sekä laadukkaita ja kohtuuhintaisia yleishyödyllisiä palveluja ja terve ympäristö, jonka perustana ovat kestävä kulutus ja tuotanto sekä korkea elämänlaatu.
21. Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita tekemään kaikkensa Barcelonassa maaliskuussa 2002 tehtyjen sitoumusten noudattamiseksi, mukaan lukien direktiivien saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä.

22. Sisämarkkinoiden toteuttamiseksi Eurooppa-neuvosto on määritellyt seuraavat painopistealueet:

Kasvun ja työllisyyden edistämiseksi ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi palvelujen sisämarkkinoiden on oltava täysin toimivat, mutta Euroopan sosiaalinen malli on kuitenkin samalla säilytettävä. Koska käynnissä olevasta keskustelusta voidaan päätellä, että direktiiviehdotuksen nykyinen sanamuoto ei täysin vastaa vaatimuksia, Eurooppa-neuvosto pyytää, että lainsäädäntömenettelyssä pyritäisiin kaikin tavoin saamaan aikaan laaja konsensus, jossa kaikki nämä tavoitteet otetaan huomioon.

Eurooppa-neuvosto toteaa, että tehokkailla yleishyödyllisillä taloudellisilla palveluilla on tärkeä merkitys suorituskykyisessä ja dynaamisessa taloudessa.

Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista ja lupamenettelystä (REACH) sovittaessa on otettava huomioon sekä ympäristönsuojelu- ja terveystieteelliset kohdat että tarve edistää Euroopan teollisuuden kilpailukykyä. Samalla on kiinnitettävä erityistä huomiota pk-yrityksiin ja niiden innovointikykyyn.

23. Aktiivisen kilpailupolitiikan lisäksi Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita jatkamaan valtiontukien yleisen tason alentamista siten, että samalla kuitenkin otetaan huomioon mahdolliset markkinoiden toimintapuutteet. Tämän ohella valtiontukia tulisi suunnata uudelleen tiettyihin laaja-alaisiin tavoitteisiin, kuten tutkimukseen ja innovointiin sekä inhimillisen pääoman hyödyntämiseen. Lisäksi aluetukiuudistuksen olisi kannustettava lisäämään huomattavasti investointeja, ja sen ansiosta olisi voitava vähentää eroja Lissabonin tavoitteiden mukaisesti.

24. Eurooppa-neuvosto muistuttaa pitävänsä tärkeänä sääntelyjärjestelmän parantamista, ja se kehottaa jatkamaan aktiivista työskentelyä kuuden puheenjohtajavaltion tekemässä aloitteessa ja neuvoston vuoden 2005 toimintaohjelmassa esitetyn mukaisesti, jotta asiasta voitaisiin tehdä kattava yhteenveto jossakin tulevassa Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Se panee merkille komission esittämän tiedonannon ja korostaa, että tässä asiassa on toimittava päättäväisesti sekä Euroopan että jäsenvaltioiden tasolla. Eurooppa-neuvosto kehottaa komissiota ja neuvostoa tarkastelemaan yhteisiä menetelmiä hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi tavoitteena päästä sopimukseen ennen vuoden 2005 loppua. Tässä sopimuksessa olisi käytettävä hyväksi komission pilottihankkeiden tuloksia, joita odotetaan vuoden 2005 kuluessa. Eurooppa-neuvosto kehottaa komissiota kehittämään vaikutustenarviointijärjestelmäänsä tiedonantonsa mukaisesti, työskentelemään yhdessä neuvoston kanssa lainsäädännön yksinkertaistamisen jouduttamiseksi ja tekemään aloitteita kaikkien niiden toimijoiden osallistumisen kannustamiseksi, joita asia suoraan koskee. Eurooppa-neuvosto korostaa, että sääntelyjärjestelmän parantamista koskevista aloitteista ei kuitenkaan saa muodostua hallinnollista taakkaa.
25. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on kasvun ja työllisyyden kannalta keskeinen asema, ja ne osallistuvat teollisuusrakenteen kehittämiseen. Jäsenvaltioita pyydetäänkin jatkamaan tämän alan toimiaan keventämällä hallinnollisia rasitteita, ottamalla käyttöön keskitettyjä palvelupisteitä ja huolehtimalla luottojen, pienluottojen, muun rahoituksen ja liitännäispalvelujen saatavuudesta. On myös erittäin tärkeää, että pk-yritykset voivat osallistua yhteisön ohjelmiin. Lisäksi komissiota ja jäsenvaltioita pyydetään käyttämään mahdollisimman tehokkaasti pk-yritysten tukiverkostoja: kansallisen ja alueellisen tason työmarkkinaosapuolten ja mahdollisuuksien mukaan kauppakamarien kanssa olisi nopeasti kartoitettava tarvittavat rationalisointi- ja yhteistyötoimenpiteet.

26. Eurooppa-neuvosto kannustaa Euroopan investointirahastoa monipuolistamaan toimintaansa varsinkin innovatiivisten pk-yritysten rahoittamisen hyväksi yksityisten pääomasijoittajien ("bisnesenkelien") verkostojen ja teknologian siirron avulla. Tällaiseen toimintaan soveltuvia joustavia rahoitustapoja on kartoitettava yhdessä komission kanssa. Toimia on tuettava myös yhteisön uudella kilpailukykyä ja innovointia edistävällä ohjelmalla.
27. Yhtenäismarkkinoiden tukena on myös oltava konkreettiset sisämarkkinat, joilla ei ole esteitä yhteentoimivuuden eikä logistiikan kannalta. Osaamiselle rakentuvan talouden kehittäminen edellyttää nopeiden verkkojen käyttöönottoa alueilla, joilla yhteydet ovat huonot. Yleisesti ottaen infrastruktuuri-investoinnit edistävät kasvua ja lisäävät lähentymistä sekä taloudelliselta, sosiaaliselta että ympäristön kannalta. Eurooppa-neuvosto korostaa kasvualoitteen ja pikakäynnistysohjelmien yhteydessä ensisijaisten hankkeiden toteuttamista liikenne- ja energiaverkkojen aloilla ja kehottaa unionia ja jäsenvaltioita jatkamaan investointitoimiaan ja edistämään julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia.
28. Avoin maailmantalous tarjoaa uusia mahdollisuuksia edistää Euroopan talouden kasvua, kilpailukykyä ja uudelleenjärjestämistä. Eurooppa-neuvosto katsoo, että Dohan neuvotteluissa on tärkeää päästä kunnianhimoiseen ja tasapainoiseen sopimukseen ja että on hyödyllistä kehittää kahdenvälisiä ja alueellisia vapaakauppasopimuksia. Samalla on kuitenkin jatkuvasti pyrittävä kansainvälisten normien lähentämiseen, myös teollis- ja tekijänoikeuksien kunnioittamisen alalla.

Kasvu ja työllisyys sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäjinä

29. Eurooppa-neuvosto on tyytyväinen sosiaalipoliittista ohjelmaa koskevaan komission tiedonantoon, joka osaltaan edistää Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamista vahvistamalla Euroopan sosiaalista mallia, joka perustuu täystyöllisyyden tavoittelemiseen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen.

30. Työllisyysasteen nostaminen ja työelämässä pidempään pysyminen yhdessä sosiaalisen suojelun järjestelmien uudistamisen kanssa ovat paras keino sosiaalisen suojelun nykyisen tason säilyttämiseksi.

Komissio pohtii käynnissä olevan Lissabonin strategian elvyttämistä koskevan työnsä yhteydessä sitä, miten sosiaalisen mallimme kestävä rahoitus voidaan varmistaa, ja laatii siitä selvityksen syksyllä kokoontuvalle Eurooppa-neuvostolle.

31. Täystyöllisyys, työn laatu ja tuottavuus sekä sosiaalinen yhteenkuuluvuus ovat tavoitteita, jotka edellyttävät selkeitä ja mitattavissa olevia painopisteitä: työnteosta on tehtävä todellinen vaihtoehto kaikille, työmarkkinoille on houkuteltava enemmän ihmisiä ja on parannettava sopeutumiskykyä, investoitava inhimilliseen pääomaan, uudistettava sosiaalista suojelua, parannettava varsinkin naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä edistettävä sosiaalista osallisuutta.
32. On välttämätöntä houkutella enemmän ihmisiä työmarkkinoille. Tämä edellyttää aktiivista työvoimapolitiikkaa, työn taloudellista houkuttavuutta ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevia toimenpiteitä, lastenhoitojärjestelmien parantaminen mukaan luettuna; tärkeitä ovat myös yhtäläiset mahdollisuudet, aktiivisena ikääntymistä koskevat strategiat, sosiaalisen integroitumisen edistäminen sekä pimeän työn muuttaminen lailliseksi työksi. Lisäksi on muun muassa paikallisia kasvua ja työllisyyttä edistäviä kumppanuuksia kannustamalla kehitettävä uusia työllistymismahdollisuuksia henkilö- ja yrityspalveluissa, osuus- ja yhteisötaloudessa, maankäytön suunnittelun ja ympäristönsuojelun alalla sekä teollisuuden uusissa ammateissa.
33. Työn uudenlainen organisointi ja laajemmat mahdollisuudet erilaisiin sopimusjärjestelyihin, joissa yhdistyvät entistä paremmin joustavuus ja työsuhdeturva, lisäävät osaltaan työntekijöiden ja yritysten sopeutumiskykyä. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota taloudellisten muutosten parempaan ennakoimiseen ja hallintaan.

34. Inhimillinen pääoma on Euroopan tärkein voimavara. Jäsenvaltioita pyydetään tehostamaan huomattavasti toimiaan, jotta yleistä koulutustasoa voitaisiin nostaa ja koulunkäynnin kesken jättäneiden nuorten määrää vähentää, erityisesti jatkamalla Koulutus 2010 -työohjelman soveltamista. Elinikäinen oppiminen on ehdoton edellytys Lissabonin tavoitteiden saavuttamiselle, sillä laatu on tärkeää kaikilla tasoilla. Eurooppa-neuvosto kehottaa jäsenvaltioita huolehtimaan siitä, että kaikilla niin kouluissa, yrityksissä kuin kotonakin on mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että heikosti koulutetuilla työntekijöillä ja pk-yritysten henkilöstöllä on mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen. Eurooppa-neuvosto kehottaakin hyväksymään nopeasti ohjelman, jonka komissio esittää piakkoin tästä asiasta. Koulutukseen pääsyä on lisäksi helpotettava työaikajärjestelyin, perheiden tukipalveluilla, uraohjauksella sekä kustannusten uudella jakamisella.
35. On kehitettävä eurooppalainen koulutusalue edistämällä maantieteellistä ja ammatillista liikkuvuutta. Eurooppa-neuvosto korostaa, että on tärkeää huolehtia Europass-todistuksen levityksestä, ammattipätevyyden tunnustamista koskevan direktiivin antamisesta vuonna 2005 sekä tutkintojen tunnustamista koskevien eurooppalaisten puitteiden hyväksymisestä vuonna 2006.
36. Unionin ja jäsenvaltioiden on noudatettava sosiaalisen osallisuuden politiikassaan monialaista lähestymistapaa keskittyen tiettyihin kohderyhmiin, kuten köyhyydessä eläviin lapsiin.
37. Paluu jatkuvaan ja kestäväan kasvuun edellyttää dynaamisempaa väestökehitystä, parempaa yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumista sekä eurooppalaisten nuorten inhimillisten voimavarojen suurempaa arvostamista. Tätä varten Eurooppa-neuvosto hyväksyi liitteessä I olevan eurooppalaisen nuorisosopimuksen, joka on yksi Lissabonin strategian tavoitteita edistävästä välineistä.

C. HALLINTOA ON PARANNETTAVA

38. On tärkeää, että EU:n ja jäsenvaltioiden toteuttamat toimet edistävät aiempaa enemmän ja konkreettisemmin kasvua ja työllisyyttä. Tämän vuoksi otetaan käyttöön yksinkertaistettu menettely. Sillä pyritään kolmeen tavoitteeseen: helpottamaan painopisteiden kartoittamista säilyttäen kuitenkin samalla strategian kokonaistasapainon ja sen eri osien välisen synergian, tehostamaan painopisteiden toteuttamista paikan päällä huolehtimalla siitä, että jäsenvaltiot ovat entistä enemmän mukana prosessissa, ja rationalisoimaan seurantamenettely, jotta strategian soveltaminen kansallisella tasolla voidaan hahmottaa paremmin.
39. Tässä uudessa lähestymistavassa, joka perustuu tänä vuonna alkavaan ja vuonna 2008 uusittavaan kolmen vuoden sykliin, on seuraavat vaiheet:
- a) Syklin lähtökohtana on komission yhteenvetoasiakirja (strategiaraportti). Neuvosto tarkastelee tätä raporttia toimivaltaisissa kokoonpanoissaan, ja siitä keskustellaan kevään Eurooppa-neuvostossa, joka antaa poliittiset suuntaviivat strategian taloudelliselle, sosiaaliselle ja ympäristöulottuvuudelle.
 - b) Perustamissopimuksen 99 ja 128 artiklassa määrättyjen menettelyjen mukaisesti ja Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta neuvosto hyväksyy yhdenmukaisesti suuntaviivojen kokonaisuuden, joka koostuu kahdesta osiosta: talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista sekä työllisyyden suuntaviivoista. Talouspolitiikkojen yleisenä koordinoituvana talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen pitäisi vastaisuudessaakin kattaa makro- ja mikrotalouspolitiikkojen koko kirjo sekä työllisyyspolitiikat, siltä osin kuin ne ovat vuorovaikutuksessa talouspolitiikkojen kanssa. Talouspolitiikan laajat suuntaviivat varmistavat strategian kolmen osa-alueen välisen yleisen taloudellisen johdonmukaisuuden.

c) Yhdennettyjen suuntaviivojen perusteella

- Jäsenvaltiot laativat itse kansalliset uudistusohjelmat, jotka vastaavat niiden omia tarpeita ja erityistilannetta. Näistä ohjelmista kuullaan kaikkia alueellisen ja kansallisen tason sidosryhmiä parlamentaariset elimet mukaan luettuina kunkin jäsenvaltion omien menettelyjen mukaisesti. Ohjelmissa otetaan huomioon maan politiikan syklit, ja niitä voidaan tarkistaa, jos tilanne muuttuu. Jäsenvaltiot vahvistavat sisäistä koordinointiaan nimeämällä tarvittaessa kansallisen Lissabon-koordinaattorin.
- Komissio puolestaan esittää kansallisten ohjelmien vastineena yhteisön Lissabonin ohjelman, joka kattaa kaikki yhteisön tasolla kasvun ja työllisyyden edistämiseksi toteutettavat toimet ja jossa otetaan huomioon tarve lähentää politiikkoja.

d) Lissabonin strategian seurantaraportit, jotka jäsenvaltiot antavat vuosittain komissiolle, myös avointen koordinointimenettelyjen soveltamisen osalta, yhdistetään tästä lähtien yhdeksi asiakirjaksi, jossa eri toiminta-alueet erotellaan selkeästi toisistaan ja jossa luodaan katsaus kuluneiden kahdentoista kuukauden aikana kansallisten ohjelmien täytäntöön panemiseksi toteutettuihin toimenpiteisiin; ensimmäinen tällainen asiakirja esitetään syksyllä 2006.

e) Komissio antaa joka vuosi selvityksen strategian täytäntöönpanosta kaikkien kolmen osa-alueen osalta. Komission analyysin pohjalta Eurooppa-neuvosto arvioi joka kevät edistymistä ja ilmoittaa, onko yhdennettyihin suuntaviivoihin tarpeen tehdä mukautuksia.

f) Talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osalta sovelletaan nykyisiä monenväliseen valvontaan kuuluvia järjestelmiä.

40. Kunkin syklin kolmannen vuoden päätteeksi yhdenmetyt suuntaviivat, kansalliset uudistusohjelmat sekä yhteisön Lissabonin ohjelma uusitaan edellä kuvatun menettelyn mukaisesti siten, että lähtökohtana on komission strategiaraportti, joka perustuu kolmen edeltävän vuoden aikana saavutetun edistymisen kokonaisarviointiin.
41. Edellä kuvattu sykli alkaa vuonna 2005 huhtikuussa, kun komissio esittää näiden päätelmien pohjalta laaditut yhdenmetyt suuntaviivat. Jäsenvaltioita pyydetään laatimaan kansalliset uudistusohjelmansa syksyllä 2005.

III KESTÄVÄ KEHITYS

42. Lissabonin strategian elvyttämisen yhteydessä Eurooppa-neuvosto vahvistaa jälleen sen, että strategia sijoittuu laajempaan yhteyteen, jota ohjaa kestävä kehityksen vaatimus. Kestävä kehitys edellyttää, että nykyisiin tarpeisiin vastataan vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia vastata omiinsa. Eurooppa-neuvosto päätti antaa kesäkuussa pidettävässä seuraavassa kokouksessaan julistuksen kestävä kehityksen suuntaa-antavista periaatteista. Julistus toimii Eurooppa-neuvoston vuonna 2001 Göteborgissa hyväksymän kestävä kehityksen strategian uudistamisen pohjana. Uuden, laaja-alaisemman ja kunnianhimoisemman strategian, joka sisältää tavoitteita, indikaattoreita ja tehokkaan seurantamenettelyn, pitäisi perustua positiiviseen pitkän aikavälin visioon, ja siinä olisi otettava täysin huomioon sisäiset ja ulkoiset näkökohdat. Uusi strategia on tarkoitus hyväksyä vuoden 2005 loppuun mennessä, ja komissio on ilmoittanut esittävänsä sopivana ajankohtana asianmukaiset ehdotukset.

IV ILMASTONMUUTOS

43. Eurooppa-neuvosto on tietoinen siitä, että ilmastonmuutoksella voi olla maailmanlaajuisesti merkittäviä kielteisiä taloudellisia, sosiaalisia sekä ympäristövaikutuksia. Se vahvistaa, että ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen perimmäisen tavoitteen saavuttamiseksi maapallon keskimääräisen vuosittaisen pintalämpötilan kokonaiskasvu saa olla enintään 2 °C suhteessa esiteollisella kaudella vallinneeseen tasoon.
44. Eurooppa-neuvosto on erittäin tyytyväinen siihen, että Kioton pöytäkirja on tullut voimaan. Tässä yhteydessä se haluaa erityisesti kiittää Venäjän federaatiota pöytäkirjan ratifioinnista.
45. Eurooppa-neuvosto suhtautuu myönteisesti ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevaan komission tiedonantoon "Maailmanlaajuisen ilmastonmuutoksen torjuminen" ja kehottaa sitä jatkamaan hiilidioksidin vähentämisstrategioiden hyötyjen ja kustannusten analysointia.
46. Eurooppa-neuvosto korostaa, että EU aikoo määrätietoisesti vauhdittaa kansainvälisiä neuvotteluja. Tätä varten on syytä
- Yhdistyneiden Kansakuntien ilmastonmuutosprosessin yhteydessä tutkia vuoden 2012 jälkeen sovellettavaan järjestelmään liittyviä vaihtoehtoja ja huolehtia samalla siitä, että kaikki maat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja osallistuvat tehokkaaseen ja asianmukaiseen kansainväliseen toimintaan,

- laatia ilmastomuutoksen torjumiseksi EU:n keskipitkän ja pitkän aikavälin strategia, jossa noudatetaan 2 °C:n tavoitetta. Koska päästöjä on vähennettävä maailmanlaajuisesti, kaikkien maiden on tulevana vuosikymmeninä sovittava yhteisesti toimista, jotka ovat yhteisten mutta eriytettyjen vastuualueiden mukaisia ja joissa otetaan huomioon kunkin valmiudet. Kaikkia taloudellisesti kehittyneempiä maita kehoitetaan merkittävästi tehostamaan kokonaispäästöjen vähentämiseen tähtääviä toimiaan. EU toivoo voivansa tarkastella muiden osapuolten kanssa strategioita, joilla tarvittavat päästövähennykset voidaan saavuttaa; tämä ei kuitenkaan estä harkitsemasta osapuolten välisten tavoitteiden eriyttämistä koskevia uusia lähestymistapoja tulevilla tasapuolisissa ja joustavissa puitteissa. EU katsoo, että tässä yhteydessä olisi harkittava tavoitetta, jonka mukaan kehittyneiden maiden ryhmän päästöt vähenisivät 15–30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä Kioton pöytäkirjan mukaiseen lähtötasoon verrattuna ja sen jälkeen ympäristöneuvoston tekemien päätelmien hengessä. Näitä vähennystavoitteita on tarkasteltava ottaen huomioon se, mihin päädytään käsiteltäessä jatkossa tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä, kustannus- ja hyötykysymys mukaan luettuna. On myös syytä pohtia, miten energiaa runsaasti kuluttavat maat, myös energiaa runsaasti kuluttavat nousevan talouden maat ja kehitysmaat, saataisiin tehokkaasti mukaan,
- edistää toimenpiteitä, joiden avulla päästöjä saadaan vähennettyä ja joiden kustannus-hyötysuhde on hyvä.

Eurooppa-neuvosto käsittelee tätä asiaa säännöllisesti.

V ITER

47. Eurooppa-neuvosto painottaa, että on välttämätöntä aloittaa ITERin rakentaminen eurooppalaiseen sijoituspaikkaan ennen vuoden 2005 loppua, ja kehottaa komissiota tekemään voitavansa tämän tavoitteen saavuttamiseksi, ja erityisesti viimeistelemään kansainvälisen sopimuksen ennen heinäkuuta 2005.

VI SYYSKUUSSA 2005 JÄRJESTETTÄVÄN YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN HUIPPUKOKOUKSEN VALMISTELU

48. Eurooppa-neuvosto panee tyytyväisenä merkille Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin 21. maaliskuuta 2005 esittämän raportin "In larger freedom: towards development, security and human rights for all" (Laajempaan vapauteen – Kehitystä, turvallisuutta ja ihmisoikeudet kaikille), jolla on merkittävä osuus Yhdistyneiden Kansakuntien syyskuussa 2005 järjestettävän huippukokouksen valmisteluissa. Kyseisessä huippukokouksessa käsitellään vuonna 2000 annetun vuosituhattulistuksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien merkittävien konferenssien ja huippukokousten jatkotoimia. Eurooppa-neuvosto vahvistaa, että Euroopan unioni pyrkii määrätietoisesti toimimaan keskeisenä vaikuttajana Yhdistyneissä Kansakunnissa yleisesti ja erityisesti huippukokouksen valmisteluissa. Euroopan unioni pyrkii päättäväisesti myötävaikuttamaan siihen, että tässä prosessissa saadaan aikaan yhteisiä ratkaisuja kehitykseen, turvallisuuteen ja ihmisoikeuksiin liittyviin mittaviin ongelmiin.
49. Eurooppa-neuvosto pyytää komissiota ja neuvostoa vauhdittamaan erityisesti kehitykseen liittyvien eri kysymysten valmistelua, jotta eri aiheita koskevat kannat saataisiin viimeisteltyä ja Euroopan unioni voisi toimia aktiivisena vaikuttajana tulevilla keskusteluilla.
- Eurooppa-neuvosto korosti Afrikan erityistä merkitystä vuonna 2005. Se panee tyytyväisenä merkille komission aikomuksen esittää nopeasti ehdotuksia, joilla pyritään antamaan huomattava panos vuosituhannen kehitystavoitteiden tarkistamiseen ja vahvistamaan unionin tukea Afrikan mantereelle. Se pani myös merkille komission äskettäin antaman raportin Afrikasta.
50. Eurooppa-neuvosto toivoo, että vuoropuhelua jatketaan ja tiivistetään kaikilla tasoilla niiden maaryhmittymien ja maiden kanssa, joihin unionilla on jäsentyneet suhteet, jotta näkemyksiä saataisiin aktiivisesti lähennettyä ja jotta syyskuussa 2005 järjestettävässä huippukokouksessa saataisiin aikaan kunnianhimoisia ja tasapainoisia tuloksia.

VII LIBANON

51. Eurooppa-neuvosto yhtyy neuvoston 16. maaliskuuta 2005 Libanonista antamiin päätelmiin. Se vahvistaa uudelleen tukevansa suvereenia, itsenäistä ja demokraattista Libanonia. Se muistuttaa, että Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1559 on tärkeä, ja ilmaisee täyden tukensa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin erityisedustajan toiminnalle.
52. Eurooppa-neuvosto kehottaa Syyriaa toteuttamaan pikaisesti Syyrian presidentin Bashar al-Assadin 12. maaliskuuta antamat sitoumukset kaikkien Syyrian joukkojen ja tiedusteluyksikköjen vetämisestä Libanonista. Joukot ja tiedusteluyksiköt on vedettävä kokonaan Libanonista, ja tämän on tapahduttava täsmällisen aikataulun mukaisesti.
53. Eurooppa-neuvosto toivoo, että uusi hallitus muodostetaan nopeasti ja että se toimii Libanonin kaikkien kansalaisten edun mukaisesti. Hallituksen pitäisi pystyä järjestämään vapaat, avoimet ja rehelliset vaalit suunnitellussa aikataulussa Libanonin perustuslain mukaisesti ja ilman ulkopuolisten vaikutusta tai puuttumista asiaan. Euroopan unioni tulee seuraamaan tarkkaavaisesti vaaliprosessia ja on valmis antamaan siihen apuaan.

Eurooppalainen nuorisosopimus

Euroopan väestön ikääntyminen huomioon ottaen Eurooppa-neuvosto katsoo, että on vahvistettava eurooppalaisten nuorten edun mukaisia politiikkoja ja toimenpiteitä, jotka sisällytetään kokonaisuudessaan Lissabonin strategiaan. Eurooppalaisella nuorisosopimuksella pyritään parantamaan eurooppalaisten nuorten yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, liikkuvuutta, pääsyä työelämään ja sosiaalista osallisuutta sekä samalla helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Sopimuksen on varmistettava näillä aloilla tehtävien aloitteiden keskinäinen johdonmukaisuus ja oltava lähtökohtana aktiiviselle ja jatkuvalle toiminnalle nuorten hyväksi. Jotta sopimus tuottaisi tuloksia, tarvitaan kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden ja etenkin kansallisten, alueellisten ja paikallisten nuorisojärjestöjen sekä Euroopan nuorisofoorumin, alueellisten yhteisöjen ja työmarkkinaosapuolten osallistumista toimintaan.

Eurooppa-neuvosto kehottaa unionia ja jäsenvaltioita kutakin oman toimivaltansa rajoissa käyttämään erityisesti Euroopan työllisyysstrategian ja sosiaalista osallisuutta koskevan strategian yhteydessä työnsä pohjana seuraavia toimintalinjoja:

Työllisyys, integroituminen ja sosiaalisen aseman parantaminen

- Seurataan erityisen tarkkaan politiikkoja, joilla nuoret pyritään saamaan pysyvällä tavalla työmarkkinoille keskinäistä oppimista koskevan työllisyysohjelman yhteydessä.
- Pyritään edistämään nuorten työllisyyttä.
- Sosiaalista osallisuutta koskevan kansallisen politiikan yhteydessä annetaan etusija heikoimmassa asemassa olevien ja varsinkin köyhien nuorten tilanteen parantamiselle sekä aloitteille koulunkäynnin keskeyttämisen estämiseksi.
- Työnantajia ja yrityksiä kehoitetaan kantamaan yhteiskuntavastuuta nuorten työelämään pääsystä.

- Edistetään nuorten yrittäjähengkeä ja helpotetaan nuorten ryhtymistä yrittäjiksi.

Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä liikkuvuus

- Huolehditaan siitä, että taidot vastaavat osaamiselle rakentuvan talouden tarpeita, ja edistetään tätä varten yhteisen taitopohjan kehittämistä. Tässä yhteydessä keskitytään ensisijaisesti löytämään ratkaisuja koulunkäynnin keskeyttämisen ongelmaan.
- Laajennetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa osa opinnoistaan toisessa jäsenvaltiossa.
- Edistetään nuorten liikkuvuutta poistamalla esteitä harjoittelijoilta, vapaaehtoistyöntekijöiltä ja työntekijöiltä sekä heidän perheenjäseniltään.
- Tutkijoiden osalta vahvistetaan Marie Curie -ohjelman käynnissä olevia aloitteita.
- Kehitetään jäsenvaltioiden välistä tiiviimpää yhteistyötä ammattipätevyyden avoimuuden ja vertailtavuuden osalta sekä epävirallisen ja koulun ulkopuolisen oppimisen tunnustamista.

Työelämän sekä yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

- Edistetään työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista jakamalla vastuu kumppanien kesken, varsinkin laajentamalla lastenhoitojärjestelyjä ja kehittämällä innovatiivisia työnorganisointimalleja.
- Tutkitaan lastenhoitomahdollisuuksia edistäviä toimintapolitiikkoja ottamalla pohjaksi keskustelut väestörakenteen muutoksia koskevasta komission vihreästä kirjasta.

Vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon tehostaminen

– Neuvoston selvitys Eurooppa-neuvostolle –

Tässä selvityksessä esitetään ehdotuksia vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon tehostamiseksi ja selkeyttämiseksi. Tavoitteena on parantaa talouspolitiikkojen yhteensovittamista ja valvontaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 99 artiklan mukaisesti ja välttää liiallisia julkistalouden alijäämiä perustamissopimuksen 104 artiklan 1 kohdassa edellytetyn mukaisesti.

Neuvosto vahvistaa, että perustamissopimuksen 99 ja 104 artiklaan perustuva vakaus- ja kasvusopimus on olennainen osa talous- ja rahaliiton makrotaloudellisia puitteita. Sopimuksessa jäsenvaltiot veloitetaan sovittamaan yhteen finanssipolitiikkansa ja välttämään liiallisia alijäämiä, joten sen avulla edistetään vakaata makrotaloutta EU:ssa ja se on keskeisessä asemassa alhaisen inflaation ja matalien korkojen varmistamisessa, jotka puolestaan ovat olennaisia kestävän talouskasvun aikaansaamiseksi ja työpaikkojen luomiseksi.

Neuvosto palauttaa mieleen (perustuslakisopimuksen päätösasiakirjaan liitetyn) III-184 artiklaan liittyvän julistuksen, jossa vahvistetaan Eurooppa-neuvoston sitoutuminen Lissabonin strategian tavoitteisiin – työpaikkojen luomiseen, rakenneuudistuksiin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen – ja todetaan finanssipolitiikoista seuraavaa: "Unioni pyrkii saavuttamaan tasapainoisen talouskasvun ja hintavakauden. Talous- ja finanssipolitiikoille on tämän vuoksi asetettava oikeat painopisteet, joiden tavoitteina ovat talousuudistukset, innovaatiot, kilpailukyky sekä yksityisten investointien ja kulutuksen lisääminen heikon talouskasvun aikana. Tämän olisi ilmentävä kansallisella ja unionin tasolla tehtävissä talousarviopäätöksissä erityisesti unionin perustuslain ja vakaus- ja kasvusopimuksen mukaista kurinalaista budjettipolitiikkaa noudattaen tehtävinä julkisen talouden tulojen ja menojen rakenteen uudistuksina."

Vakaus- ja kasvusopimuksen nimellisankkureista kaksi – alijäämän viitearvo (3 % suhteessa BKT:hen) ja julkisen velan viitearvo (60 % suhteessa BKT:hen) – on osoittautunut hyödyllisiksi, ja ne ovatkin edelleen monenvälisen valvonnan keskeiset välineet. Eurooppa-neuvosto totesi kuitenkin kesäkuussa 2004, että vakaus- ja kasvusopimusta on vahvistettava ja sen täytäntöönpanoa selkeytettävä, jotta EU:n finanssipoliittinen säännöstö olisi aiempaa avoimempi, jäsenvaltiot sitoutuisivat noudattamaan sitä paremmin ja sen sääntöjen ja määräysten noudattamisen valvontaa tehostettaisiin.

Sopimusta on sovellettava tasapuolisesti ja johdonmukaisesti kaikkiin jäsenvaltioihin, ja sen on oltava myös EU:n kansalaisten ymmärrettävissä. Neuvosto vahvistaa, että sääntöihin perustuva järjestelmä on paras tae siitä, että sitoumuksia noudatetaan ja että kaikkia jäsenvaltioita kohdellaan tasavertaisesti. Sopimusta vahvistettaessa ja selkeytettäessä on erittäin tärkeää tasapainottaa oikealla tavalla pyrkimys arvioida jäsenvaltioiden taloutta nykyistä paremmin, pyrkimys lisätä harkinnanvaraisuutta finanssipoliitikkojen valvonnassa ja yhteensovittamisessa ja toisaalta tarve pitää sääntöihin perustuva järjestelmä yksinkertaisena, avoimena ja täytäntöönpanokelpoisena.

EU:ssa on kuitenkin nyt 25 jäsenvaltiota, jotka ovat varsin heterogeenisiä. EMUsta viiden viime vuoden aikana saatujen kokemusten perusteella EU:n kansantalouksien erojen huomioon ottamiseksi tarvittaisiin nykyistä kattavampi yhteinen säännöstö, jossa pannaan enemmän painoa sääntöjen talouspoliittisille perusteluille. Tavoitteena onkin parantaa nykyisen säännöstön talousteoreettista perustaa ja näin lisätä sen uskottavuutta ja tehostaa sen täytäntöönpanoa. Tarkoitus ei ole sen enempää tiukentaa kuin lieventääkään nykyisiä sääntöjä, vaan tehostaa niitä.

Uudistuksella pyritään poistamaan tähän mennessä havaitut puutteet niin, että talouskehitystä ja julkisen talouden kestävyysvarmistamista painotetaan nykyistä enemmän. EU:n talouspolitiikan ohjausjärjestelmän välineet on yhdistettävä tiiviimmin niin, että finanssipoliitiikan osuutta talouskasvuun tehostetaan ja Lissabonin strategian toteuttamista edistetään.

Neuvosto on käyttänyt työskentelynsä pohjana komission 3. syyskuuta 2004 antamaa tiedonantoa "Talouspolitiikan ohjausjärjestelmän vahvistaminen ja vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon selkeyttäminen" ja esittää tässä konkreettisia ehdotuksia vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamiseksi.

Tarkastellessaan vakaus- ja kasvusopimuksen määräyksiä neuvosto havaitsi viisi pääasiallista alaa, joilla parannuksia voitaisiin tehdä:

- i) parannetaan nykyisen finanssipoliittisen säännösten talousteoreettista perustaa ja lisätään näin sen uskottavuutta ja tehostetaan sen soveltamista;
- ii) lujitetaan jäsenvaltioiden päättäjien sitoutumista sopimuksen täytäntöönpanoon;
- iii) vakautetaan julkisia talouksia hyödyntämällä tehokkaammin kausia, jolloin talouskasvu on keskimääräistä suurempi, jotta voitaisiin välttää myötäsykliset politiikat;
- iv) otetaan neuvoston suosituksissa paremmin huomioon kaudet, joina talouskasvu pysyttelee keskimääräisen kasvun alapuolella;
- v) kiinnitetään julkistalouden rahoitusaseman valvonnassa riittävästi huomiota velan merkitykseen ja julkisen talouden kestävyYTEEN.

Tehdessään ehdotuksia vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamiseksi neuvosto kiinnitti asianmukaista huomiota seuraaviin seikkoihin: finanssipoliittisen säännösten hallinnoinnin parantaminen ja jäsenvaltioiden sitoutumisen lisääminen, sopimuksen talouspoliittisen perustan lujittaminen ja sen tehokkuuden parantaminen sekä ennaltaehkäisevien että korjaavien toimien osalta, julkisen talouden kestävyYDEN turvaaminen pitkällä aikavälillä, kasvun edistäminen ja tulevien sukupolvien suojaaminen liiallisilta taakoilta.

Talouspolitiikkojen yhteensovittamista koskevan Luxemburgin päätöslauselman mukaisesti neuvosto vahvistaa, että talouspolitiikkojen tehostetussa yhteensovittamisessa on noudatettava perustamissopimuksen mukaista toissijaisuusperiaatetta ja kunnioitettava jäsenvaltioiden hallitusten oikeuksia määritellä rakenne- ja budjettipolitiikkansa perustamissopimuksen ja vakaus- ja kasvusopimuksen määräysten mukaisesti.

Ministerit esittävät tässä selvityksessä ne lainsäädännölliset muutokset, joita he pitävät tarpeellisina vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamista koskevien näkemystensä konkretisoimiseksi. He aikovat tehdä mahdollisimman vähän muutoksia ja odottavat kiinnostuneina komission ehdotuksia siitä, miten nämä näkemykset toteutetaan käytännössä.

1. Ohjausjärjestelmän tehostaminen

Jotta voitaisiin parantaa EU:n finanssipoliittisen säännösten legitimitettä ja tukea enemmän sen tavoitteita ja institutionaalisia järjestelyjä, neuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden, komission ja neuvoston olisi kunkin toimittava omien vastuualueidensa puitteissa ja vältettävä kaikkia institutionaalisia toimivallan siirtoja. Tämä koskee erityisesti seuraavaa:

- 1) Komissio ja neuvosto kunnioittavat jäsenvaltioille kuuluvaa vastuuta toteuttaa valitsemaansa politiikkaa EY:n perustamissopimuksessa, erityisesti 99 ja 104 artiklassa asetetuissa rajoissa; samalla jäsenvaltioiden on noudatettava neuvoston suosituksia;
- 2) Komission on käytettävä aloiteoikeuttaan ajallaan ja sovellettava sääntöjä tehokkaasti. Neuvoston ja jäsenvaltioiden on puolestaan kunnioitettava komissiolle kuuluvaa vastuuta perustamissopimuksen ja siinä määrättyjen menettelyjen valvojana;
- 3) Neuvoston on käytettävä harkintavaltaansa vastuullisesti, ja jäsenvaltioiden ja komission on kunnioitettava neuvoston vastuuta jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamisesta Euroopan unionissa ja sen asemaa talous- ja rahaliiton moitteettomassa toiminnassa;
- 4) Jäsenvaltioiden, neuvoston ja komission olisi vahvistettava uudelleen sitoutumisensa soveltaa perustamissopimusta ja vakaus- ja kasvusopimusta tehokkaasti ja oikea-aikaisesti vertaistuen ja vertaispaineen avulla sekä toimia tiiviissä ja rakentavassa yhteistyössä talous- ja finanssipolitiikan valvontaprosessissa, jotta taattaisiin vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen luotettavuus ja tehokkuus.

Neuvosto korostaa, että on tärkeää parantaa finanssipoliittisen järjestelmän hallinnointia ja vahvistaa jäsenvaltioiden sitoutumista järjestelmään. Tähän pyritään jäljempänä esitettävillä ehdotuksilla.

1.1 Yhteistyö ja viestintä

Neuvoston, komission ja jäsenvaltioiden olisi sovellettava perustamissopimusta ja vakaus- ja kasvusopimusta tehokkaasti ja ajallaan. Osapuolten olisi harjoitettava tiivistä ja rakentavaa yhteistyötä talous- ja finanssipolitiikan valvontaprosessissa, jotta taattaisiin vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen luotettavuus ja tehokkuus.

Avoimuuden ja vastuullisuuden hengessä olisi kiinnitettävä asianmukaista huomiota toimielinten väliseen ja yleisölle suunnattuun kattavaan ja oikea-aikaiseen viestintään. Vilpittömän ja luottamuksellisen keskustelun edistämiseksi neuvoston, komission ja jäsenvaltioiden olisi erityisesti sitouduttava vaihtamaan etukäteen tietoja aikomuksistaan julkisen talouden valvontaa ja liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn kaikissa vaiheissa kunnioittaen samalla toistensa oikeuksia.

1.2 Vertaistuen tehostaminen ja vertaispaineen käyttäminen

Neuvosto toteaa, että vertaistuen ja -paineen tehostaminen on uudistetun vakaus- ja kasvusopimuksen erottamaton osa. Neuvoston ja komission olisi sitouduttava perustelemaan ja julkistamaan kannanottonsa ja päätöksensä vakaus- ja kasvusopimusmenettelyn kaikissa vaiheissa.

Vertaistukea ja -painetta euroalueella olisi harjoitettava euroryhmän suorittaman koordinoinnin puitteissa, ja sen olisi perustuttava jäsenvaltioiden julkisen talouden kehityksen ja sen koko euroalueeseen kohdistuvien vaikutusten horisontaaliseen arviointiin. Tällainen arviointi olisi suoritettava vähintään kerran vuodessa ennen kesää.

1.3 Julkista taloutta koskevat täydentävät kansalliset säännöt ja instituutiot

Neuvosto toteaa, että julkista taloutta koskevien kansallisten sääntöjen olisi täydennettävä vakaus- ja kasvusopimuksesta johtuvia jäsenvaltioiden sitoumuksia. Toisaalta olisi EU:n tasolla kannustettava mahdollisuuksia tukea kansallisilla säännöillä vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteita ja poistettava tätä jarruttavia tekijöitä. Tässä yhteydessä neuvosto viittaa jarruttaviin tekijöihin, jotka aiheutuvat eräiden tilinpitoa ja tilastoja koskevien EKT-95:n sääntöjen vaikutuksesta finanssipoliittiseen säännöstöön.

Voimassa olevien kansallisten sääntöjen (esimerkiksi menosääntöjen) täytäntöönpanoa voitaisiin käsitellä vakaus- ja lähentymisohjelmissa noudattaen tarvittavaa varovaisuutta ja sikäli kuin näillä säännöillä on merkitystä EU:n julkista taloutta koskevien sääntöjen kannalta, koska jäsenvaltiot ovat sitoutuneet Euroopan tasolla noudattamaan viimeksi mainittuja sääntöjä ja EU:n julkista taloutta koskevien sääntöjen noudattaminen on keskeinen kriteeri vakaus- ja lähentymisohjelmien arvioinnissa.

Neuvosto katsoo, että kansallisten ohjausjärjestelyjen olisi täydennettävä EU:n säännöstöä.

Kansallisilla instituutioilla voisi olla näkyvämpi asema julkisen talouden valvonnassa kansallisen sitoutumisen vahvistamiseksi, säännösten täytäntöönpanon tehostamiseksi myös kansallisen yleisen mielipiteen kautta ja talous- ja politiikka-analyysin täydentämiseksi EU:n tasolla.

1.4 Vakaushjelma hallituskaudeksi

Neuvosto kehottaa jäsenvaltioita niiden laatiessa vakaus- ja lähentymisohjelmansa ensimmäistä päivitystä uuden hallituksen aloitettua toimintansa noudattamaan jatkuvuutta niiden julkisen talouden tavoitteiden suhteen, jotka neuvosto on vahvistanut vakaus- ja lähentymisohjelman edellisen päivityksen perusteella, ja esittämään koko hallituskauden osalta julkista taloutta koskevan strategiansa sekä antamaan tietoja keinoista ja välineistä, joita ne aikovat käyttää kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

1.5 Kansallisten parlamenttien osallistuminen

Neuvosto kehottaa jäsenvaltioiden hallituksia esittämään vakaus- ja lähentymisohjelmansa ja neuvoston niitä koskevat lausunnot kansallisille parlamenteilleen. Kansalliset parlamentit saattavat haluta keskustella ennakkovaroitussjärjestelmän ja liiallisia ylijäämiä koskevan menettelyn puitteissa annettujen suositusten jatkotoimista.

1.6 Luotettavat makrotaloudelliset ennusteet

Neuvosto toteaa olevan tärkeää, että julkisen talouden suunnittelu perustuu realistisiin ja huolellisiin makrotaloudellisiin ennusteisiin. Neuvosto toteaa myös, että komission laatimilla ennusteilla voi olla tärkeä merkitys jäsenvaltioiden talous- ja finanssipolitiikan yhteensovittamisessa.

Makrotaloutta ja julkista taloutta koskevissa suunnitelmissaan jäsenvaltioiden, erityisesti euroalueen jäsenvaltioiden ja ERM II -valuuttakurssimekanismin osallistuvien jäsenvaltioiden, olisi käytettävä "yhteisiä ulkoisia oletuksia", jos komissio toimittaa ne ajoissa. Jäsenvaltiot voivat käyttää omia ennusteitaan vakaus- ja lähentymisohjelmiensa pohjana. Jäsenvaltioiden ja komission ennusteissa olevat erot olisi kuitenkin selitettävä lähemmin. Kyseisiä selityksiä käytetään viitteinä arvioitaessa jälkepäin ennusteissa ilmenneitä virheitä.

Koska ennusteissa on väistämättä virheitä, vakaus- ja lähentymisohjelmissa olisi painotettava enemmän kattavien herkkyyksianalyysien tekemistä ja/tai vaihtoehtoisten skenaarioiden kehittämistä, jotta komissio ja neuvosto voisivat tarkastella kaikkia mahdollisia finanssipoliittisia vaihtoehtoja.

1.7 Tilastojen hallinnointi

Neuvosto toteaa, että finanssipoliittisen säännösten täytäntöönpano ja uskottavuus ovat ratkaisevassa määrin riippuvaisia julkista taloutta koskevien tilastotietojen laadusta, luotettavuudesta ja ajantasaisuudesta. Luotettavat ja ajantasaiset tilastotiedot eivät ole oleellisia ainoastaan julkisen talouden rahoitusaseman arvioinnissa, vaan niiden täydellisen läpinäkyvyyden ansiosta myös rahoitusmarkkinat voivat paremmin arvioida eri jäsenvaltioiden luottokelpoisuutta, ja niillä on siten tärkeä merkitys signaaleina ilmenneistä politiikkavirheistä.

Keskeinen kysymys on edelleen varmistaa asianmukaiset käytännöt, resurssit ja valmiudet korkealaatuisten tilastotietojen tuottamiseksi jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla sekä kansallisten tilastolaitosten että Eurostatin riippumattomuuden, luotettavuuden ja vastuullisuuden varmistamiseksi. Lisäksi on painotettava Eurostatin toiminnallisten valmiuksien, valvontavaltuuksien, riippumattomuuden ja vastuullisuuden kehittämistä. Vuoden 2005 aikana komissio ja neuvosto käsittelevät kysymystä Euroopan tilastojärjestelmän hallinnoinnin parantamisesta.

Jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten olisi vahvistettava sitoutuvansa tuottamaan korkealaatuisia ja luotettavia julkista taloutta koskevia tilastotietoja ja varmistamaan keskinäisen yhteistyön tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Olisi harkittava seuraamusten määräämistä jäsenvaltioille, jos ne rikkovat velvoitettaan toimittaa oikeita julkista taloutta koskevia tietoja.

2. Ennaltaehkäisevän vaikutuksen vahvistaminen

Vallitsee laaja yhteisymmärrys siitä, että jaksoja, jolloin talouskasvu on keskimääräistä suurempi, olisi käytettävä julkisen talouden vakauttamiseen, jotta vältettäisiin myötäsyklisiä politiikkoja. Koska aiemmin ei ole onnistuttu saavuttamaan keskipitkän aikavälin tavoitteena olevaa julkisen talouden 'lähes tasapainoista tai ylijäämäistä' rahoitusasemaa, vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää vaikutusta on vahvistettava siten, että jäsenvaltiot sitoutuvat uudelleen toteuttamaan tarpeelliseksi katsomansa korjaavat toimet julkisessa taloudessaan, jotta ne lähentyisivät tätä tavoitetta ja noudattaisivat sitä.

2.1 Keskipitkän aikavälin tavoitteena oleva julkisen talouden rahoitusaseman määrittely

Vakaus- ja kasvusopimuksessa vahvistetaan jäsenvaltioiden velvoite sitoutua keskipitkän aikavälin tavoitteeseen, jonka mukaan rahoitusasema on lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen.

Koska 25 jäsenvaltion EU:ssa talous- ja finanssipolitiikat ovat entistä heterogeenisempiä neuvosto katsoo, että keskipitkän aikavälin tavoite olisi eriytettävä kunkin yksittäisen jäsenvaltion osalta niiden talous- ja budjettipoliittisten asemien monimuotoisuuden ja erilaisten kehityssuuntien sekä julkisen talouden kestävyyyteen kohdistuvan riskin huomioon ottamiseksi myös odotettavissa olevia väestönkehitykseen liittyviä muutoksia ennakoiden.

Neuvosto ehdottaa näin ollen sellaisten keskipitkän aikavälin tavoitteiden kehittämistä, joissa otetaan huomioon kunkin jäsenvaltion talouden erityispiirteet ja joissa huomioidaan tästä syystä kolme eri tavoitetta. Niissä olisi ensinnäkin oltava varmuusmarginaali liiallisen alijäämän 3 prosentin rajan osalta. Niiden olisi myös varmistettava nopea edistyminen kestävyyttä kohti. Edellä mainittu huomioon ottaen niissä olisi oltava finanssipoliittista liikkumavaraa ottaen erityisesti huomioon julkisten investointien tarpeen.

Keskipitkän aikavälin tavoitteet olisi eriytettävä ja ne voivat poiketa yksittäisten jäsenvaltioiden kohdalla lähellä tasapainoa olevasta tai ylijäämäisestä rahoitusasemasta niiden kulloisenkin velkasuhteen ja potentiaalisen kasvun perusteella, samalla kun säilytetään riittävä marginaali viitearvon alapuolella, joka on -3% BKT:stä. Maakohtaisten keskipitkän aikavälin tavoitteiden vaihteluväli olisi näin ollen euroalueen ja ERM II -valuuttakurssimekanismiin osallistuvien jäsenvaltioiden osalta, suhdannekorjattuna ja kertaluonteiset ja väliaikaiset toimenpiteet poislukien, -1% BKT:stä alhaisen velkaantumisasteen ja korkean kasvupotentiaalin maissa ja lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen rahoitusasema korkean velkaantumisasteen ja alhaisen kasvupotentiaalin maissa.

Julkisten talouksien pitkän aikavälin kestävyyttä tuettaisiin lähentämällä velkasuhteita vakaalle ja varovaiselle tasolle.

Implisiittiset vastuut (jotka liittyvät menojen kasvuun väestön ikääntymisen vuoksi) olisi otettava huomioon heti, kun neuvosto on vahvistanut ja hyväksynyt tähän liittyvät kriteerit ja yksityiskohtaiset säännöt. Komission on määrä raportoida vuoden 2006 loppuun mennessä, miten on edistytty sen metodologian kehittämisessä, jolla analyysiä täydennetään sisällyttämällä siihen kyseiset implisiittiset vastuut.

Neuvosto korostaa kuitenkin, ettei voida odottaa, että finanssipolitiikassa voitaisiin lyhyellä aikavälillä ottaa huomioon kaikki väestön ikääntymisestä aiheutuvat rakenteelliset vaikutukset ja se kehottaa jäsenvaltioita jatkamaan rakenteellisten uudistusten täytäntöönpanoa väestön ikääntymiseen liittyvillä aloilla sekä toimia työllisyys- ja osallistumisasteen parantamiseksi.

Julkisen talouden rahoitusasemaa koskevia keskipitkän aikavälin tavoitteita olisi voitava tarkistaa, kun jokin merkittävä uudistus toteutetaan ja joka tapauksessa joka neljäs vuosi julkisen velan, potentiaalisen kasvun ja finanssipolitiikan kestävyuden suhteen tapahtuneen kehityksen huomioon ottamiseksi.

2.2 Keskipitkän aikavälin tavoitteeseen johtava sopeuttamisura

Neuvosto katsoo, että olisi saavutettava symmetrisempi lähestymistapa finanssipolitiikkaan koko syklin ajan tehostamalla talousarviota koskevaa kurinalaisuutta taloudellisen elpymisen kausina, jolloin tavoitteena on välttää myötäsyklisiä politiikkoja ja asteittain saavuttaa keskipitkän aikavälin tavoite, millä näin luodaan tarvittava vara taloudellisiin taantumiin varautumiseksi ja julkisen velan vähentämiseksi riittävällä tavalla, mikä puolestaan edistää osaltaan julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä.

Jäsenvaltioiden olisi sitouduttava Euroopan tasolla vakauttamaan aktiivisesti julkisia talouksia hyvinä aikoina. Oletusarvona on, että odottamattomat ylimääräiset tulot käytetään alijäämän ja velan vähentämiseen.

Niiden jäsenvaltioiden, jotka eivät vielä ole saavuttaneet keskipitkän aikavälin tavoitettaan, olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin päästäkseen siihen syklin aikana. Sopeutustoimia olisi toteutettava enemmän hyvinä aikoina ja rajoitetummin huonoina aikoina. Saavuttaakseen keskipitkän aikavälin tavoitteensa euroalueeseen tai ERM II -valuuttakurssimekanismiin osallistuvien jäsenvaltioiden olisi pyrittävä suhdannekorjattuun vuotuisen mukautukseen, suhdannekorjattuna ja kertaluonteiset ja väliaikaiset toimenpiteet pois lukien, käyttämällä viitearvona 0,5%:a BKT:stä. Hyviksi ajoiksi olisi katsottava ne kaudet, jolloin tuotos ylittää potentiaalisen tasonsa ottaen huomioon verojoustot.

Ne jäsenvaltiot, jotka eivät noudata vaadittua sopeuttamisuraa, selvittävät syyt tähän poikkeamiseen vakaus- ja lähentymisohjelmien vuositarkistuksessa. Komissio antaa toimintaohjeita kannustaakseen jäsenvaltioita pysymään sopeuttamisurallaan. Nämä toimintaohjeet korvataan perustuslain mukaisilla ennakkovaroituksilla heti kun sitä aletaan soveltaa.

2.3 Rakenteellisten uudistusten huomioon ottaminen

Neuvosto katsoo, että sopimuksen kasvusuuntautuneen luonteen vahvistamiseksi rakenteelliset uudistukset otetaan huomioon määriteltäessä keskipitkän aikavälin tavoitteeseen suuntautuvaa sopeuttamisuraa niitä maita varten, jotka eivät ole vielä saavuttaneet tätä tavoitetta ja sallitaan tilapäinen poikkeaminen tästä tavoitteesta niille maille, jotka ovat jo saavuttaneet sen, kuitenkin niin, että on taattava varmuusmarginaali sen varmistamiseksi, että 3%:n viitearvoa BKT:stä noudatetaan alijäämän osalta ja että julkisen talouden rahoitusaseman odotetaan palaavan keskipitkän aikavälin tavoitteeseen ohjelmakaudella.

Ainoastaan sellaiset huomattavat uudistukset, joilla on välittömiä pitkän aikavälin kustannussäästövaikutuksia, myös potentiaalista kasvua lisäämällä, ja joilla on näin ollen todennettavissa oleva positiivinen vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN pitkällä aikavälillä, otetaan huomioon. Vakaus- ja lähentymisohjelmien vuositarkistuksen yhteydessä olisi laadittava yksityiskohtainen kustannus-hyötyanalyysi näistä uudistuksista julkisen talouden näkökulmasta katsottuna.

Nämä ehdotukset olisi sisällytettävä asetukseen 1466/97.

Lisäksi neuvosto pitää mielessä, että vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten julkisen talouden tavoitteiden noudattamisen ei pitäisi estää sellaisten rakenteellisten uudistusten toteuttamista, joilla kiistatta parannetaan julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Neuvosto tunnustaa, että on kiinnitettävä erityistä huomiota eläkeuudistuksiin, joilla otetaan käyttöön monipilarinen järjestelmä, johon sisältyy pakollinen täysin rahastoiva pilari. Vaikka nämä uudistukset heikentävät julkista taloutta lyhyellä aikavälillä uudistusten täytäntöönpanon aikana, julkisen talouden kestävyys paranee selkeästi pitkällä aikavälillä. Tästä syystä neuvosto katsoo, että tällaisia uudistuksia toteuttavien jäsenvaltioiden olisi sallittava poiketa keskipitkän aikavälin tavoitteeseen johtavasta sopeuttamisurasta tai itse keskipitkän aikavälin tavoitteesta. Poikkeaman keskipitkän aikavälin tavoitteesta olisi vastattava uudistuksesta julkisesti hallinnoidulle pilarille aiheutuvaa nettokustannusta, edellyttäen, että poikkeama on tilapäinen ja että säilytetään asianmukainen varmuusmarginaali suhteessa viitearvoon.

3. Liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon tehostaminen

Liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn olisi oltava yksinkertainen, avoin ja tasapuolinen. Viime vuosien kokemukset osoittavat kuitenkin, että sen täytäntöönpanoa on mahdollista parantaa.

Menettelyä sovellettaessa johtavana periaatteena on liiallisen alijäämän pikainen korjaaminen.

Neuvosto korostaa, että liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn tarkoituksena on pikemminkin avustaa kuin rankaista ja näin ollen tarjota jäsenvaltioille kannustimia kurinalaisen talouspolitiikan noudattamiseksi tehostamalla valvontaa, vertaistukea ja vertaispainetta. Lisäksi politiikan virheet olisi selkeästi erotettava ennustevirheistä pantaessa täytäntöön liiallisia alijäämiä koskevaa menettelyä. Jos jokin jäsenvaltio kuitenkin jättää noudattamatta sille tässä menettelyssä annettuja suosituksia, neuvostolla on valtuudet soveltaa käytettävissä olevia seuraamuksia.

3.1 Komission kertomuksen laatiminen 104 artiklan 3 kohdan nojalla

Jotta voidaan välttää liiallisia julkistalouden alijäämiä perustamissopimuksen 104 artiklan 1 kohdassa edellytetyn mukaisesti, kertomukset, jotka komissio laatii perustamissopimuksen 104 artiklan 3 kohdan nojalla valvontansa tuloksena, muodostavat perustan talous- ja rahoituskomitean lausunnolle, komission sen jälkeen tekemälle arvioinnille ja viime kädessä myös neuvoston päätökselle siitä, onko olemassa liiallinen alijäämä, sekä sen suosituksille, joihin sisältyvät myös alijäämän oikaisemiselle asetettavat määräajat.

Neuvosto ja komissio ovat vakaasti päättäneet, että viitearvot 3 prosenttia ja 60 prosenttia BKT:sta säilytetään ja pidetään voimassa selkeinä kiintopisteinä, joilla valvotaan jäsenvaltioiden talousarviotilanteen kehitystä sekä julkisen velan osuutta BKT:sta. Komissio laatii aina kertomuksen perustamissopimuksen 104 artiklan 3 kohdan perusteella. Komissio tarkastelee kertomuksessaan, sovelletaanko yhtä tai useampaa 104 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa määrättyistä poikkeuksista. Tämän jälkeen neuvosto ehdottaa tarkistuksia tai täsmennyksiä kyseisten poikkeusten soveltamisalaan.

Kuten perustamissopimuksessa määrätään, komissio ottaa kertomuksessaan huomioon myös sen, ylittääkö jäsenvaltion julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, kuten jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellisen tilanteen ja talousarviotilanteen. Tämän jälkeen neuvosto ehdottaa täsmennyksiä käsitteeseen "muut merkitykselliset tekijät".

3.2 Alijäämän viitearvon ylittäminen "poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti"

Perustamissopimuksen 104 artiklan 2 kohdan a alakohdan toisessa luetelmakohdassa määrätään poikkeuksesta, jos viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja osuus pysyy lähellä viitearvoa.

Jotta poikkeusta voisi käyttää hyödyksi, osuuden on aina pysyttävä lähellä viitearvoa. Asetuksessa 1467/97 määritellään, milloin viitearvon ylittävää mutta sen lähellä pysyvää alijäämää pidetään poikkeuksellisenä ja tilapäisenä: jotta alijäämää voitaisiin pitää poikkeuksellisenä, sen on johduttava epätavallisesta tapahtumasta, joka ei ole jäsenvaltion hallittavissa ja jolla on suuri vaikutus julkisyhteisöjen rahoitusasemaan, tai sen on johduttava vakavasta taloudellisesta taantumasta. Jotta alijäämää voitaisiin pitää väliaikaisena, komission julkistalouden kehityksestä tekemien ennusteiden on osoitettava, että alijäämä ei enää ylitä viitearvoa epätavallisen tapahtuman tai vakavan taloudellisen taantumän päätyttyä.

Vakava taloudellinen taantuma määritellään nykyisin pääsääntöisesti reaalian bruttokansantuotteen vuotuiseksi vähintään kahden prosentin pienenemiseksi. Lisäksi, jos reaalian bruttokansantuote pienenee alle kaksi prosenttia vuodessa, asetuksessa 1467/97 annetaan vielä neuvostolle mahdollisuus päättää, ettei liiallista alijäämää ole olemassa, sellaisten lisätodisteiden perusteella, jotka koskevat erityisesti taantumän jyrkkyyttä tai kertynyttä tuotannonmenetystä suhteessa aikaisempiin kehityssuuntiin.

Neuvosto katsoo, että asetuksen 1467/97 2 artiklan 2 kohdassa säädetty "vakavan taloudellisen taantumän" nykyinen määritelmä on liian rajoittava. Neuvoston mielestä asetuksen 1467/97 2 artiklan 2 ja 3 kohtaa on mukautettava siten, että komissio ja neuvosto voivat arvioidessaan ja päättäessään liiallisen alijäämän olemassaolosta perustamissopimuksen 104 artiklan 3–6 kohdan mukaisesti molemmat pitää poikkeuksellisenä viitearvon ylittävää alijäämää, joka johtuu negatiivisesta talouskasvusta tai sellaiselta pitkittyneeltä kaudelta kertyneestä tuotannonmenetyksestä, jona kasvu on ollut erittäin hidasta suhteessa kasvupotentiaaliin.

3.3 "Muut merkitykselliset tekijät"

Perustamissopimuksen 104 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että komission laatiessa kertomusta siitä, ettei talousarvion kurinalaisuuden noudattamista koskevia perusteita täytetä, "otetaan huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina". Tasapainoiseen kokonaisarviointiin kuuluvat kaikki nämä tekijät.

Neuvosto korostaa, että "muut merkitykselliset tekijät" otetaan huomioon liiallisen alijäämän olemassaolosta tehtävää päätöstä (104 artiklan 4, 5 ja 6 kohta) edeltävissä vaiheissa ainoastaan sillä edellytyksellä, että ennen kuin muita merkityksellisiä tekijöitä otetaan huomioon, noudatetaan yleistä periaatetta, jonka mukaan viitearvon ylitys on väliaikaista ja alijäämä pysyy lähellä viitearvoa.

Neuvosto katsoo, että sääntöjä "muiden merkityksellisten tekijöiden" huomioon ottamisesta olisi selvennettävä. Komission 104 artiklan 3 kohdan nojalla laatimassa kertomuksessa olisi asianmukaisesti huomioitava keskipitkän aikavälin taloudellisessa tilanteessa tapahtunut kehitys (erityisesti kasvupotentiaali, vallitseva suhdannetilanne, Lissabonin toimintaohjelman mukaisesti toteutettavat politiikat ja tutkimusta ja kehitystä sekä innovointia edistävät politiikat) ja keskipitkän aikavälin talousarviotilanteessa tapahtunut kehitys (erityisesti julkisen talouden tervehdyttämispyrkimykset hyvinä aikoina, velanhoitokyky, julkiset investoinnit sekä julkisen talouden yleinen laatu). Lisäksi otetaan asianmukaisella tavalla huomioon muut tekijät, joita kyseinen jäsenvaltio pitää merkityksellisinä arvioitaessa kokonaisvaltaisesti ja laadullisesti viitearvon ylitystä. Tässä yhteydessä tarkastellaan erityisesti sellaisia julkisen talouden alalla toteutettavia toimia, joilla pyritään lisäämään kansainvälisen yhteisvastuullisuuden edistämiseen tai eurooppalaisten tavoitteiden saavuttamiseen suunnattuja rahoitusosuuksia tai pitämään ne korkealla tasolla. Erityisesti otetaan huomioon tavoitteet, joilla pyritään Euroopan yhdistämiseen, jos tästä aiheutuu haitallisia vaikutuksia jonkin jäsenvaltion kasvuun ja julkiseen talouteen.

Selvää on, ettei Maastrichtissa asetettua alijäämän viitearvoa pitäisi määritellä uudelleen niin, että tiettyjä talousarviokohtia jätetään kokonaan sen ulkopuolelle.

Jos neuvosto on päättänyt 104 artiklan 6 kohdan nojalla, että jäsenvaltiossa on olemassa liiallinen alijäämä, "muut merkitykselliset tekijät" otetaan huomioon myös tätä seuraavissa 104 artiklan mukaisissa vaiheissa. Näitä tekijöitä ei kuitenkaan tulisi ottaa huomioon 104 artiklan 12 kohdan nojalla, eli kun neuvosto tekee päätöksen siitä, onko jäsenvaltio oikaissut liiallisen alijäämänsä.

Nämä ehdotukset olisi sisällytettävä asetukseen 1467/97.

3.4 Eläkejärjestelmien uudistusten huomioon ottaminen

Neuvosto on yhtä mieltä siitä, että viitearvon lähellä olevaa ylitystä on tarkasteltava huolellisesti silloin, kun se johtuu eläkeuudistuksista, joissa käyttöön otetaan monipilarinen järjestelmä, johon kuuluu pakollinen täysin rahastoiva pilari. Vaikka tällaisten uudistusten toteuttaminen johtaa talousarviotilanteen lyhytaikaiseen huononemiseen, julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys paranee selvästi.

Komissio ja neuvosto ottavat asianmukaisesti huomioon tällaisten uudistusten toteuttamisen kaikissa liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaisesti tehtävissä talousarviotilanteen arvioinneissa.

Erityisesti kun komissio ja neuvosto arvioivat 104 artiklan 12 kohdan nojalla, onko liiallinen alijäämä oikaistu, ne arvioivat liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn alijäämluvuissa tapahtunutta kehitystä ottaen samalla huomioon uudistuksen julkisesti hallinnoituun pilariin kohdistuvat nettokustannukset. Uudistuksen nettokustannukset otetaan huomioon viiden ensimmäisen vuoden aikana sen jälkeen, kun jäsenvaltio on ottanut käyttöön täysin rahastoivan pakollisen järjestelmän, tai viisi vuotta vuoden 2004 jälkeen niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat jo ottaneet käyttöön tällaisen järjestelmän. Nettokustannukset otetaan huomioon myös regressiivisesti, eli viiden vuoden jaksolla huomioon otetaan uudistuksen julkisesti hallinnoituun pilariin kohdistuvista nettokustannuksista 100, 80, 60, 40 ja 20 prosenttia.

3.5 Huomion keskittäminen velanhoitoon ja kestävyYTEEN

Perustamissopimuksen määräysten mukaisesti komission on tarkasteltava talousarvion kurinalaisuuden noudattamista sekä alijäämä- että velkaperusteen pohjalta. Neuvosto on yhtä mieltä siitä, että huomiota olisi kiinnitettävä entistä enemmän velanhoitoon ja kestävyYTEEN, ja vahvistaa sen, että julkinen velka on makrotaloudelliset olosuhteet huomioon ottaen saatava vähentymään riittävän nopeasti alle 60 prosenttiin BKT:sta. Mitä suurempi jäsenvaltion velan osuus bruttokansantuotteesta on, sitä tehokkaammin sen on toimittava velkaosuuden pienentämiseksi nopeasti.

Neuvosto katsoo, että velanvalvontasäännöstöä olisi vahvistettava niin, että ilmaisua "pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa" sovelletaan velan osuuteen laadullisessa mielessä ja samalla otetaan huomioon makrotaloudelliset olosuhteet ja velkakehitys, mukaan luettuina pyrkimykset pitää perusylijäämät asianmukaisella tasolla sekä muut toimenpiteet bruttovelan pienentämiseksi ja velanhoitostrategiat. Neuvosto laatii viitearvon ylittävälle maille velkakehitystä koskevia suosituksia antaessaan lausuntoja vakaus- ja lähentymisohjelmista.

Nykyisiä asetuksia ei ole tarpeen muuttaa tätä tarkoitusta varten.

3.6 Tuloksellisten toimien ja toimenpiteiden toteuttamiselle asetettavien määräaikojen pidentäminen

Neuvosto katsoo, että määräaika, joka annetaan päätöksen tekemiselle 104 artiklan 6 kohdan nojalla siitä, onko liiallista alijäämää olemassa, olisi pidennettävä kolmesta kuukaudesta neljään kuukauteen julkista taloutta koskevan ilmoituksen tekemiselle asetetusta määräajasta. Lisäksi neuvosto katsoo, että määräaika, joka annetaan tuloksellisten toimien toteuttamiselle liiallisen alijäämän oikaisemista koskevan suosituksen jälkeen 104 artiklan 7 kohdan nojalla, voitaisiin pidentää neljästä kuuteen kuukauteen, jotta jäsenvaltio kykenisi paremmin suunnittelemaan toimintansa kansallisessa talousarviomenettelyssään ja kehittämään paremmin jäsennellyn toimenpidekokonaisuuden. Tämä saattaisi helpottaa rakenteellisten (ennemmin kuin pitkälti tilapäisten) oikaisevien toimenpidekokonaisuuksien hyväksymistä. Lisäksi jos määräajat olisivat pidempiä, ajantasaistettu komission ennuste voitaisiin ottaa huomioon siten, että toteutettuja toimenpiteitä sekä kasvuedellytyksissä tapahtuneita merkittäviä muutoksia, joilla määräajan pidennys voitaisiin perustella, arvioitaisiin yhdessä. Samoista syistä kuukauden määräaika, joka neuvostolle annetaan päätöksen tekemiseen 104 artiklan 8 kohdasta 104 artiklan 9 kohtaan etenemisestä, olisi pidennettävä kahteen kuukauteen, ja 104 artiklan 9 kohdan mukainen kahden kuukauden määräaika olisi pidennettävä neljään kuukauteen.

Nämä ehdotukset edellyttävät muutoksia asetuksen 1467/97 asiaa käsitteleviin artikloihin.

3.7 Liiallisen alijäämän oikaisuun annettava ensimmäinen määräaika

Neuvosto katsoo, että liiallisen alijäämän oikaisemiseen annettavan määräajan pitäisi pääsääntöisesti olla alijäämän havaitsemista seuraava vuosi ja näin ollen yleensä sen ilmenemistä seuraava toinen vuosi. Neuvosto on kuitenkin yhtä mieltä siitä, että tekijät, jotka olisi otettava huomioon liiallisen alijäämän oikaisemiselle annettavaa ensimmäistä määräaika asetettaessa, olisi eriteltävä paremmin ja niihin olisi erityisesti kuuluttava kaikkien 104 artiklan 3 kohdan nojalla laadittavassa kertomuksessa mainittujen tekijöiden kokonaisarviointi.

Maiden, joiden alijäämä on liiallinen, edellytetään toteuttavan vuosittain julkisen talouden sopeuttamistoimia vähintään viitearvoksi asetetulla tasolla, joka on suhdannekorjattuna ja ilman kertaluonteisia toimenpiteitä vähintään 0,5 prosenttia BKT:sta. Ensimmäinen määräaika liiallisen alijäämän oikaisemiselle olisi asetettava ottaen huomioon tämä julkisen talouden sopeuttamistoimien vähimmäistaso. Jos nämä toimet riittävät oikaisemaan liiallisen alijäämän sen havaitsemista seuraavana vuonna, ensimmäistä määräaika ei ole tarpeen asettaa tätä vuotta pidemmälle.

Neuvosto on kuitenkin yhtä mieltä siitä, että erityisissä olosuhteissa liiallisen alijäämän oikaisemiselle annettava ensimmäinen määräaika voitaisiin asettaa vuotta myöhemmäksi eli alijäämän havaitsemista seuraavalle toiselle vuodelle ja näin yleensä kolmannelle vuodelle sen ilmenemisestä. Erityisten olosuhteiden olemassaolon määrittelyssä otetaan huomioon kaikkien 104 artiklan 3 kohdan nojalla laadittavassa kertomuksessa mainittujen tekijöiden tasapainoinen kokonaisarviointi.

Ensimmäisen määräajan asettaminen ei vaikuta eläkejärjestelmien uudistusten huomioon ottamiseen eikä uusiin ja tuleviin jäsenvaltioihin sovellettaviin määräaikoihin.

3.8 Alijäämän oikaisemiselle annettavien määräaikojen tarkistaminen

Neuvosto on yhtä mieltä siitä, että liiallisen alijäämän oikaisemiselle annettavia määräaikoja voitaisiin tarkistaa ja pidentää, jos liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn aikana ilmenee odottamattomia haitallisia taloudellisia tapahtumia, joilla on merkittäviä epäsuotuisia talousarviovaikutuksia. Perustamissopimuksen 104 artiklan 7 kohdan nojalla annettava suositus tai 104 artiklan 9 kohdan nojalla esitettävä vaatimus voidaan toistaa ja näin pitäisikin menetellä, jos kyseinen jäsenvaltio on toteuttanut tuloksellisia toimia alkuperäistä suositusta tai vaatimusta noudattaen. Tämä olisi täsmennettävä asetuksessa 1467/97.

Jäsenvaltioita vaadittaisiin esittämään todisteita siitä, että ne ovat toteuttaneet tuloksellisia toimia suositusten mukaisesti. Jos tuloksellisia toimia toteutettiin aiempien suositusten seurauksena ja ennakoimattoman kasvukehityksen avulla voidaan perustella liiallisen alijäämän oikaisemiselle annettavien määräaikojen tarkistaminen, menettelyssä ei edetä seuraavaan vaiheeseen. Neuvoston suositukseen sisältyvä kasvuennuste toimisi viitekehityksenä ennakoimattoman kasvukehityksen arvioimiselle.
